

Duurzaamheidsnotitie Wijdemeren

‘Duurzaamheid doe je gewoon’

Kaders en doelen voor 2017-2018

Update maart 2017,

Besproken in Commissie Ruimte en Economie d.d. 5 april 2017

Inhoud

Duurzaamheidsnotitie Wijdemeren.....	1
'Duurzaamheid doe je gewoon'	1
1 Kaders, vertrekpunten en doelstellingen	3
Centraal kader: Energieakkoord	3
Klimaatverbond	3
Regio Gooi en Vechtstreek	3
Grondstoffenakkoord	3
Regionale monitor energiegebruik Servicepunt Duurzame Energie	4
Conclusies ten aanzien van doelstellingen Gemeente Wijdemeren	5
Rollen.....	6
2 Stand van zaken: wat gebeurt er in Wijdemeren?	7
2.1 Samenwerking en voorlichting	7
Lokale energiecoöperatie	7
Energieket	7
Bewonersavonden, verduurzaming in de wijk	8
VvE-aanpak.....	9
Woningcorporaties.....	9
Ondernemers: energiescan	9
Natuur en milieu educatie.....	9
2.2 Zonne-energie in Wijdemeren	10
Aantal zonnepanelen in Wijdemeren.....	11
2.3 Afvalcirkel – Circulaire Economie.....	12
Circulariteit	12
Circulair inkopen en aanbesteden bij de gemeente.....	12
Groene afvalstromen	12
Bronscheiding afval openbare ruimte	12
2.4 Klimaat en warmte	13
Klimaatadaptatie in de openbare ruimte	13
Warmteplan – energienetwerken	13
2.5 Duurzame gemeente	15
Laadpalen elektrische auto's.....	15
Elektrisch varen	15
Groene dienstauto's.....	15
LED.....	15
Energiescan gemeentehuis	15
Duurzaam is ook milieuvriendelijk	16

1 Kaders, vertrekpunten en doelstellingen

Nadat de Raad in september 2016 een update is gezonden van de acties die zijn gevolgd uit de Duurzaamheidsnotitie die in 2105 werd vastgesteld werd gevraagd om nadere concretisering van de beleidsvoornemens voor het eind van de raadsperiode.

Hierna wordt aangegeven binnen welke kaders wordt gewerkt en welke doelstellingen daaraan gekoppeld kunnen worden. Gekeken is naar haalbare doelstellingen en concrete kaders. Ook wordt aangegeven waarop deze doelstellingen zijn gebaseerd en hoe de doelen geconcretiseerd kunnen worden. Daarbij zal samenwerking een rode draad zijn, zowel met omliggende gemeenten in de regio als met de inwoners van Wijdemeren (bijvoorbeeld via een energiecoöperatie).

Centraal kader: Energieakkoord

In 2013 heeft een groot aantal partijen het Energieakkoord voor duurzame groei ondertekend, het zogenaamde SER-akkoord. Door besparingen in verbruik en het stimuleren van het opwekken van hernieuwbare energie moet in de CO₂-uitstoot significant worden beperkt. Met name in woningen, gebouwd in de periode 1950-1970 moet 1,5% per jaar worden bespaard. In 2020 moet 100 petajoule worden bespaard en moet 14 % van de energiebehoefte uit hernieuwbare bronnen gedekt worden; in 2023 moet dat 16% zijn.

In het Energieakkoord staan ook afspraken over schone technologie en klimaatbeleid. De afspraken moeten een betaalbare en schone energievoorziening opleveren. Dit alles moet ook ten minste 15.000 extra voltijdbanen opleveren.

De in het Energieakkoord gemaakte afspraken staan voor de gemeente Wijdemeren in de beleidsnota Duurzaamheid (2015) centraal.

Klimaatverbond

De gemeente heeft zich aangesloten bij het Klimaatverbond. Dit is een al 25 jaar bestaand, dynamisch (en nog altijd groeiend) netwerk van meer dan 150 gemeenten, provincies en waterschappen. De leden hebben met elkaar afgesproken om samen te werken aan de noodzakelijke energietransitie van fossiel naar 100% hernieuwbaar.

Regio Gooi en Vechtstreek

Door samenwerking wordt de deskundigheid vergroot en de slagkracht versterkt. De regio Gooi en Vechtstreek kent een Regionale Samenwerkingsagenda (RSA) die wordt uitgewerkt in een Uitvoeringsprogramma 2017-2018. De regio Gooi en Vechtstreek heeft in de RSA als ambitie gesteld in 2030 energieneutraal¹ te willen zijn. De regio wil in 2050 klimaatneutraal² zijn. De RSA en het programma bevatten twee speerpunten op het gebied van milieu en duurzaamheid: 1. circulaire economie en 2. energietransitie.

De samenwerking op het gebied van energiebesparen wordt uitgebreid naar hernieuwbare energie en circulaire economie. Eind 2017 zal een regionale energieconferentie worden belegd om samen een strategie te bepalen.

Grondstoffenakkoord

De regiogemeenten in Gooi en Vechtstreek hebben het Nationaal Grondstoffenakkoord ondertekend. Er is een forse omslag nodig in de manier waarop we met grondstoffen en afval

---

¹ Energieneutraal: volledige duurzame energieopwekking van alle benodigde energie in de regio.

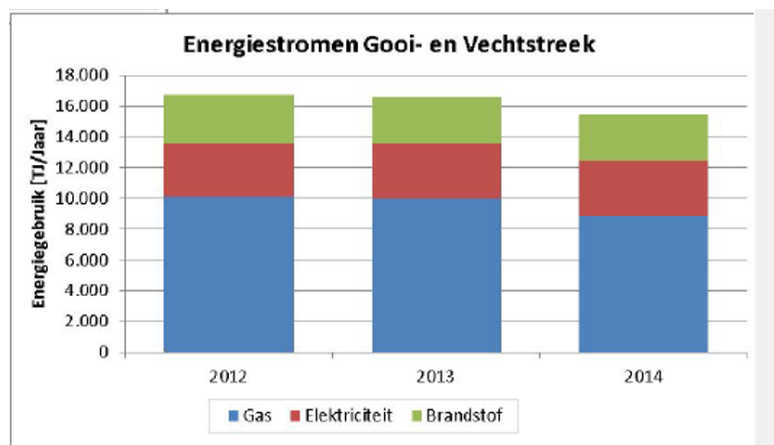
² Klimaatneutraal: door afname CO₂ uitstoot wordt geen bijdrage meer geleverd aan klimaatverandering

omgaan. We willen de grondstoffentransitie in de regio versnellen. Het komende half jaar worden concrete plannen gemaakt om stappen te kunnen zetten richting een volledig circulaire economie in 2050.

Regionale monitor energiegebruik Servicepunt Duurzame Energie

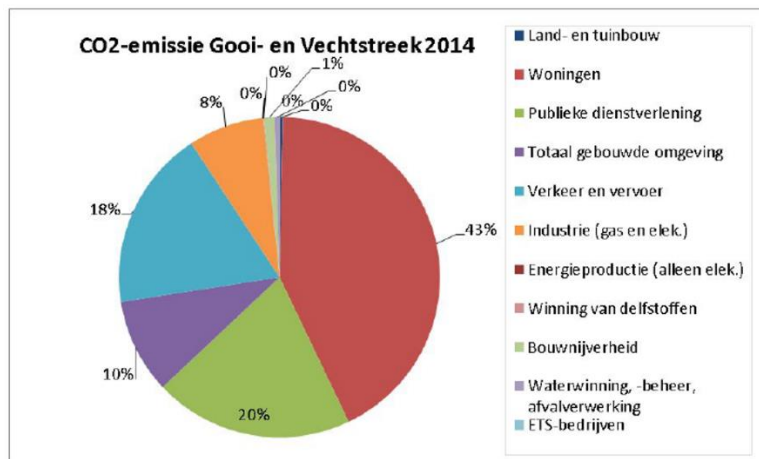
De cijfers op regioniveau van de energiemonitor geven goed inzicht in de stand van zaken en de ontwikkelingen in de regio.

Grafiek 1, energiegebruik naar bron

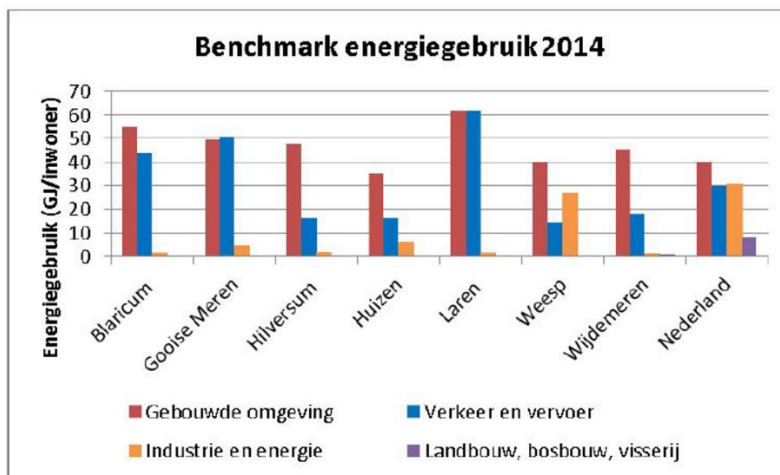
Uit de regionale monitor energiegebruik van het Servicepunt blijkt dat tussen 2012 en 2014 een energiebesparing is gerealiseerd van 7,5%, vooral door daling van gasverbruik. Dit is een goede ontwikkeling.

Grafiek 2, waar wordt de energie verbruikt?

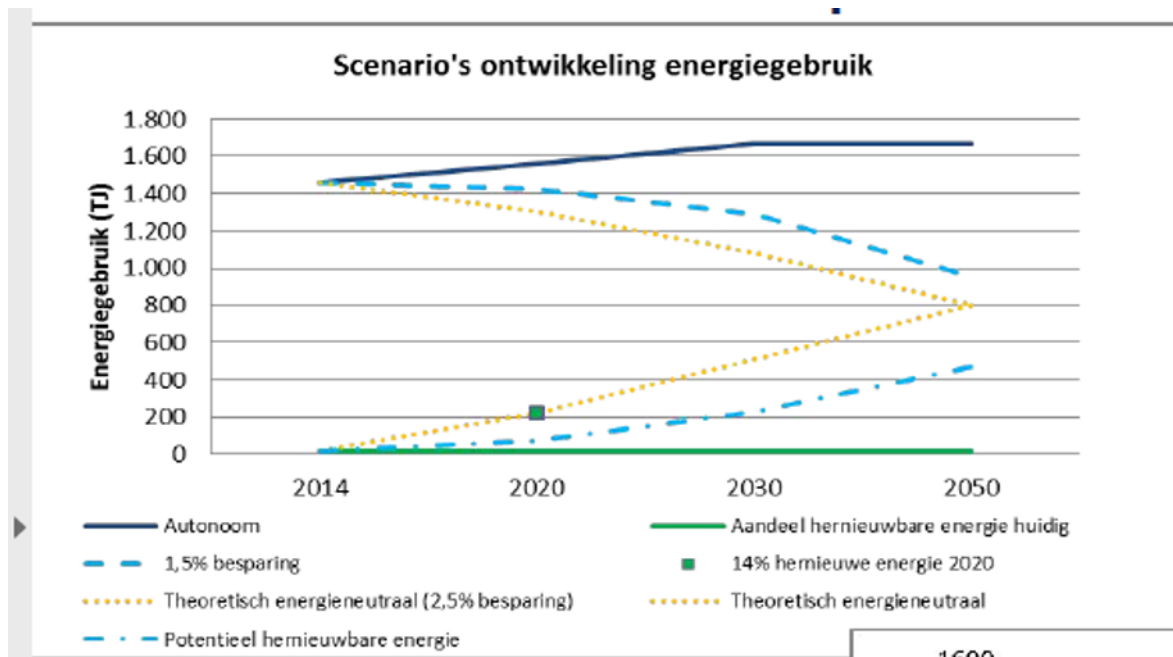
De monitor laat verder zien dat ruim 70% van energiegebruik in G&V voor rekening van de gebouwde omgeving komt; 50% betreft de particuliere woningen. Het energiebesparingspotentieel in de gebouwde omgeving tot 2050 is 40% - 50%. Duidelijk is dat daarop zal moeten worden ingezet. Met name huiseigenaren zijn de doelgroep waarbinnen slagen kunnen worden gemaakt. Opgemerkt wordt dat hernieuwbare energieopwekking in Gooi en Vechtstreek achter blijft bij rest van Nederland.

Grafiek 3, energiegebruik naar gemeente in het Gooi

Wijdmeren heeft weinig industrie. Ook hier blijkt dat bij ons in de gebouwde (woon)omgeving de meeste energiewinst te behalen is.

Grafiek 4, lange termijn doelstellingen

Conclusies ten aanzien van doelstellingen Gemeente Wijdmeren

Bij autonome ontwikkeling (dikke lijnen) wordt de doelstelling om in 2030 energieneutraal te zijn niet gehaald (ook niet in 2050). Zelfs wanneer daarop het huidige beleid wordt ingezet (streepjeslijnen) is de doelstelling nog niet haalbaar. Alleen wanneer de stippenlijnen worden gevolgd komt het beoogde resultaat in beeld; daarvoor is extra inzet noodzakelijk en dat zal de lijn zijn waarop de regio wil inzetten.

Conclusie is dat het huidige beleid al ambitieus is. Wij sluiten ons aan bij de centrale en regionale doelstellingen en vormen geen eigen, scherpere doelstellingen.

Om die doelstellingen te halen zal extra inzet moeten worden gepleegd. De gemeente kan dat niet alleen. De inzet samen met de regio wordt geïntensiveerd om de regionale doelstellingen – gezamenlijk – te halen. Wijdmeren kan daarin op dit moment geen voorstrekkersrol vervullen, maar wil wel actief participeren in het gezamenlijk te ontwikkelen beleid en een goede runner-up zijn.

Het voorliggende document geeft een overzicht van de actuele stand van zaken en schetst de acties tot 1 januari 2018.

Rollen

In april 2015 heeft de raad de Duurzaamheidsnotitie vastgesteld. Hierin kiest Wijdmeren voor de volgende rollen:

- informeren (wat, waar, hoe; voorlichting via gemeentelijke kanalen, via Energieloket, bewonersavonden)
- faciliteren (richting wijzen o.a. naar subsidiestromen; energiescans)
- goede voorbeeld geven (pand, gemeentewerf, vervoer, verlichting, persoonlijk)

Deze zijn nog steeds actueel. Met name op voorlichting zal extra inzet nodig zijn om de woningeigenaar te bereiken. Een energiecoöperatie kan daaraan bijdragen.

2 Stand van zaken: wat gebeurt er in Wijdmeren?

De acties die de gemeente uitvoert, al dan niet in regionaal verband, worden hierna beschreven, gegroepeerd naar onderwerp. Belangrijk te melden is dat duurzaamheid binnen het gemeentelijk functioneren een tweede natuur geworden is. Het besef is er dat duurzaamheid een integraal onderdeel vormt van het gemeentelijk handelen. Daarbij helpt bijvoorbeeld dat het format voor besluitstukken ertoe verplicht om na te denken over de duurzaamheidsconsequenties van het voorstel.

2.1 Samenwerking en voorlichting

Wijdmeren neemt actief deel in het regionale project Energie Besparen Gooi en Vecht: een uniek, regionaal samenwerkingsverband, waarin de BEL combinatie, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Weesp en Wijdmeren samenwerken aan projecten rond duurzaam wonen en energie besparen. De gemeenten hebben eigen beleid, financiële voorzieningen en welstandsbeleid, maar stemmen dit af, leren van elkaar en werken nauw samen met de aanbieders en organisaties in de regio.

Ook hernieuwbare energie gaat onder de scope van het project vallen. Momenteel wordt een externe projectleider gezocht om de slagkracht verder te vergroten. De resultaten worden gepresenteerd in een energieconferentie, eind 2017.

Lokale energiecoöperatie

Geconstateerd wordt dat belangrijkste vermindering van warmteverlies te bereiken is in de particuliere woningen. Het is daarom de bedoeling om een energiecoöperatie, zoals die inmiddels in omringende gemeenten ontstaan (Hilversum, Gooise Meren, Eemnes), een voortrekkersrol te geven in de wijkaanpak. Wanneer bewoners met deskundigen uit de wijk enthousiaste ervaringen kunnen delen en een voortrekkersrol willen nemen blijkt dit enorm te stimuleren.

Door een coöperatie kunnen zogenaamde Postcoderoos projecten worden opgestart, waarbij particulieren die zelf geen panelen kunnen of willen plaatsen, deelnemen in een zonnepark of in een opstelling op een door derden of de gemeente beschikbaar gesteld dak.

De energiecoöperatie zal ook worden uitgedaagd om energiecoaches op te leiden. Deze kunnen aan huis een gepersonaliseerd energieadvies opstellen. Ervaringen elders wijzen uit dat wanneer deze personen gerekruteerd worden uit het bestand aan uitkeringsgerechtigden, zij daarmee goede kansen hebben om in dit werkveld betaald werk te krijgen.

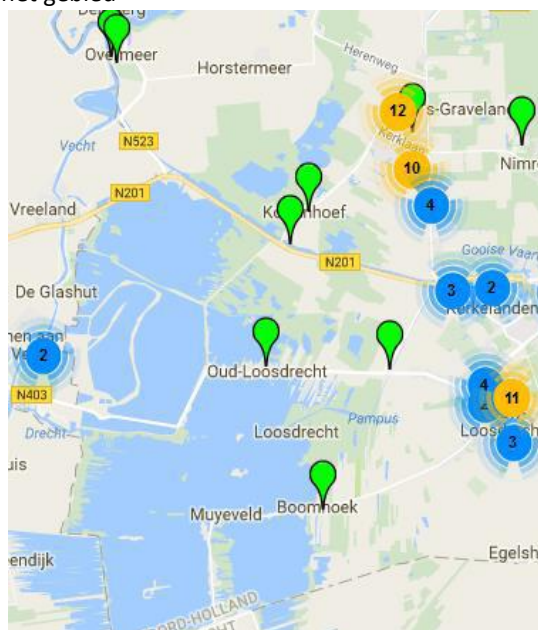
Energieloket

Om particuliere woningbezitters te stimuleren hun huis te verduurzamen is in 2016 Duurzaam Bouwloket als het energieloket van de gemeente Wijdmeren ingericht. Dit werkt. In de afgelopen maanden wisten 856 unieke bezoekers met een IP adres uit Wijdmeren dit loket al te vinden. Mede doordat nu op Rijksniveau extra wordt ingezet op energiebesparing en hernieuwbare energie door voorlichting en nieuwe subsidieregelingen is een stijgende lijn waarneembaar. Dit kan leiden tot grote stappen vanaf 2017.

Ook voor het stimuleren van zonnepanelen zetten we [het Duurzaam Bouwloket](#) in en kunnen bewoners gebruik maken van [de zonatlas](#). Hiermee kunnen bewoners berekenen of hun dak geschikt is voor het opwekken van zonne-energie. Ook de postcoderoos kan hiervoor ingezet worden.

Het kaartje hieronder laat zien welke bewoners uit Wijdemeren informatie en advies hebben ingewonnen bij het Duurzaam Bouwloket.

- Groen = 1 woning
- Blauw = 2 – 10 woningen rondom het gebied

- Oranje = 11 – 100 woningen

Het energieloket is gevraagd aan te geven in hoeverre adviesaanvragen ook leiden tot daadwerkelijke maatregelen aan de woning.

[Bewonersavonden, verduurzaming in de wijk](#)

In 2017 worden i.s.m. Coöperatie Hoom, zo mogelijk ook de lokale energiecoöperatie en het [energieloket van Wijdemeren](#), bewonersavonden in Wijdemeren georganiseerd. Inwoners ontvangen een uitnodiging om zich daar te laten informeren over de mogelijkheden om hun woning te verduurzamen. Naast technisch inhoudelijke informatie over de verschillende maatregelen is er aandacht voor subsidies en financieringsmogelijkheden. Er wordt verwezen naar de online [energiesubsidiewijzer](#) en de subsidieregelingen voor isolerende maatregelen en het plaatsen van zonneboilers, palletkachels, biomassaketels en warmtepompen.

De maatregelen die worden toegelicht betreffen enerzijds isolatie (daken, wanden, vloeren en glas) en anderzijds alternatieve energieopwekking (zonnepanelen, palletkachels, zonneboilers, warmtepompen). Vanzelfsprekend presenteert het energieloket (Duurzaam Bouwloket) zich.

Huiseigenaren kunnen advies aanvragen en er kan worden bemiddeld in offertes door geselecteerde ondernemers.

VvE-aanpak

Hoewel het speerpunt bij energie besparing in particuliere woningen ligt op bewoners/eigenaren zullen we in 2017 ook in gesprek gaan met VvE's en woningbouwcorporaties. Dit in het kader van het regionale project VvE-aanpak dat onder de innovatieve projecten door de VNG is goedgekeurd en wordt gesubsidieerd.

Woningcorporaties

Een belangrijk deel van het woningbezit is in handen van woningcorporaties. Landelijk hebben de corporaties afgesproken om – in lijn met het Energieakkoord - in 2020 voor alle huurwoningen het energielabel B te behalen, op weg naar energieneutraal in 2050. Met de in Wijdemeren actieve corporaties De Alliantie, Het Gooi en Omstreken en Wonen Wijdemeren zijn in 2017 nieuwe prestatieafspraken met de gemeente gemaakt waarin ook een duurzaamheidsdoelstelling is opgenomen.

Planning verduurzaming woningen

eigenaar	2017	2018	2019
De Alliantie		71	122
Het Gooi en Omstreken	76		
Wonen Wijdemeren			
Totaal gepland	76	71	122

Bij een volgende ronde zullen de afspraken verder worden aangescherpt.

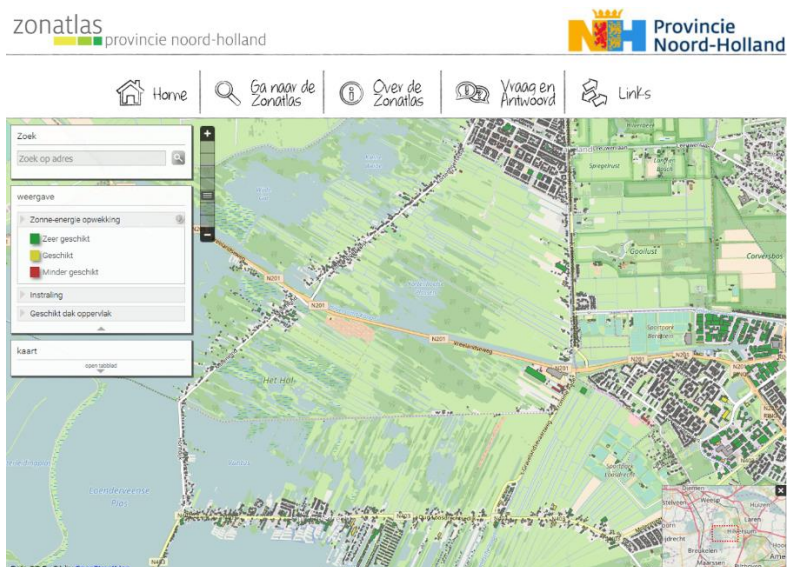
Ondernemers: energiescan

In 2016 zijn energiescans voor bedrijven afgerond. Een tiental middelgrote bedrijven in Wijdemeren kon een energiescan krijgen. Deze actie is gepresenteerd tijdens de jaarlijkse bijeenkomst met Ondernemend Wijdemeren en uitgevoerd door Climate Neutral Group. In 2017 wordt de actie herhaald.

Natuur en milieu educatie

Duurzaamheid is ook onderdeel van de lesmethoden van basisscholen. Vanuit het programma Energie Educatie van Energie Besparen Gooi en Vecht gaan basisscholen in Wijdemeren met het onderwerp duurzame energie en energiebesparing aan de slag. Er worden gastlessen / workshops aangeboden vanuit het regionale project Energie Besparen Gooi en Vecht in samenwerking met de NME-wijzer Gooi en Vechtstreek en NME Centrum Het Spookbos.

2.2 Zonne-energie in Wijdemeren

In Wijdemeren zijn, behoudens op de bebouwing, weinig geschikte locaties voor zonneparken. Dit als gevolg van de ligging, grotendeels in N2000 of NNN-gebieden. Niettemin blijven we zoeken of in samenwerking met grondeigenaren mogelijkheden ontstaan. Twee locaties zijn in beeld voor nadere studie.

Gezien de duurzaamheidsambitie is het vanzelfsprekend dat de gemeente het goede voorbeeld geeft. De raad heeft krediet verstrekt om in Q1 van 2017 zonnepanelen op de openbare gebouwen te plaatsen. Momenteel wordt bezien waar dat budget het meest efficiënt kan worden ingezet, waarbij naast het gemeentehuis gedacht wordt aan de gemeentewerf, sporthallen en ook de aula op de gemeentelijke begraafplaats aan de Rading. In samenwerking met de huurders wordt 't Akkoord van zonnepanelen voorzien. Zonne-energieprojecten kunnen worden opgestart met subsidie van de Postcoderoos of via SDE+ subsidie. Voor de openbare gebouwen wordt vooralsnog via SDE+ gewerkt omdat binnen Wijdemeren nog geen coöperatie actief is. Zodra de energicoöperatie er is kan gezamenlijk worden gezocht naar geschikte locaties.

Ook de nieuwe brandweerkazerne in Wijdemeren (Veiligheidsregio) is voorzien van zonnepanelen en warmteterugwinning. In 2017 worden de mogelijkheden op andere gemeentelijke gebouwen onderzocht.

Aantal zonnepanelen in Wijdemeren

Om een goed inzicht te hebben van in het actuele aantal geplaatste zonnepanelen in de gemeente, is aan de hand van luchtfoto's de ontwikkeling tussen 2013 en 2016 geteld.

Gesproken kan worden van een sterke ontwikkeling.

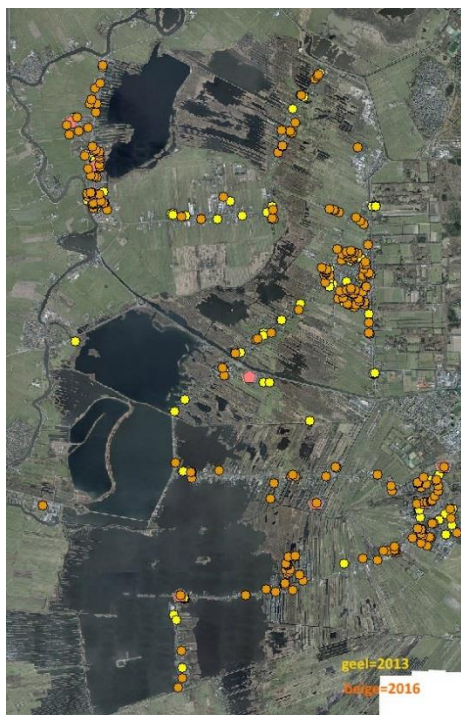
Gedetecteerde panelen in 2016

Kern	Aantal locaties st	Aantal Panelen st	Totale Oppervlakte m2	Totaal panelen st	Toename aantal
Nederhorst den Berg	52 (36)	821 (589)	1339 (977)	1410	40 %
Loosdrecht	85(19)	1310 (265)	2116 (439)	1575	494 %
Kortenhoef	69 (36)	851 (349)	1396 (575)	1200	244 %
Ankeveen	23 (4)	248 (26)	378 (62)	274	953 %
's Graveland	1 (4)	3 (292)	4 (476)	295	0 %
Breukeleveen	3 (2)	104 (42)	169 (68)	146	247 %
volkstuinten	0 (3)	0 (12)	0 (19)	12	0 %

(De cijfers tussen haakjes betreffen de reeds in 2013 gedetecteerde panelen; de 4^e kolom geeft het totaal)

In de kern Ankeveen is de toename in drie jaar tijd bijna 1000%. Loosdrecht volgt met bijna 500%. Waar hiervoor al werd geconstateerd dat de verduurzamingslag vooral in de particuliere gebouwde omgeving moet plaatsvinden, is dit een goed signaal.

Verwacht wordt dat via de in 2017 te organiseren wijkavonden, deze verheugende ontwikkeling zich zal voortzetten. Zonnepanelen leiden immers niet alleen tot een vermindering van de CO2 uitstoot, maar voor de bewoner meteen tot verlaging van de energierekening.

Ontwikkeling aantal zonnepanelen 2013-2016

2.3 Afvalcirkel – Circulaire Economie

De GAD voert de afvalinzamelingstaken van Wijdemeremeren uit. Bronscheiding is daarbij als uitgangspunt gekozen en dit wordt vanaf 2017 verder uitgerold door plaatsing van de PMD-container. Dit is efficiënter en garandeert een betere kwaliteit van het eindproduct. Een niet te onderschatten factor is dat burgers door bronscheiding zich ervan bewust zijn dat zij ook zelf daadwerkelijk bijdragen aan verbetering van het milieu.

Circulariteit

Het sluiten van de afvalcirkel (steeds meer afval kan weer worden opgewerkt tot grondstof) heeft onze aandacht. De wijze waarop producten worden ingekocht heeft invloed op het later ontstaan van afval. De verpakking speelt al een grote rol. Veel inwoners van Wijdemeremeren namen actief deel aan het project 100-100-100 waarin 100 gezinnen proberen om 100 dagen 100% afvalvrij te leven. Natuurlijk is dat op dit moment nog lastig, maar het inzetten van een bewustwordingsproces is belangrijk. <https://gad.100-100-100.nl/>

Circulair inkopen en aanbesteden bij de gemeente

De regiogemeenten kopen (voor de periode 2016-2019) alleen nog stroom met een certificaat van duurzaamheid in, waarmee de oorsprong uit Hollandse wind gegarandeerd is. Ook hier versterkt regionale samenwerking de slagkracht. Door deelname aan het project CIA (Circulaire Inkoop Academy van EZ) wordt energie gestoken in het omvormen van de inkoopprocessen naar circulair. Dat houdt in dat we ons bij de aanschaf van materialen ervan bewust willen zijn of we die materialen op dit moment nodig hebben, of dat dan nieuwe materialen moeten zijn. Als besloten wordt tot aanbesteding vragen we de leveranciers of het product mogelijk uit gerecycled materiaal kan bestaan en of zij het product aan het einde van de levensduur terug nemen en dan vernietigen of – bij voorkeur - weer als grondstof zien. De pilot die we daar aandragen is de regionale aanbesteding van multi-functionals (print- en kopieerapparatuur). Uiteraard is het de bedoeling zoveel mogelijk digitaal en dus zo min mogelijk op papier te werken en daar de keuze op af te stemmen. Dit zal mede afhankelijk zijn van de samenwerkingspartners(s) waarmee Wijdemeremeren in de nabije toekomst te maken krijgt. De eerste stap in een circulaire aanbesteding is gezet: nog een jaar niet aanbesteden.

Groene afvalstromen

In samenwerking met de GAD brengen we in 2016-2017 de groene afvalstromen, zowel droog als nat in kaart (Groenatlas: wie, welke hoeveelheden, welke andere toepassingen dan composteren). Wijdemeremeren is samen met Huizen trekker van een projectteam. Het is de bedoeling om met die kennis met het aanbod aan groene stromen te bundelen. Het 'massa = kassa' principe zorgt ervoor dat we hoogwaardiger kunnen recycleren, waardoor het eerder mogelijk wordt om dit als grondstof in te zetten. De terreinbeheerders NM, SBB en GNR zijn aangesloten. Er zijn al contacten met bedrijven die het groene product hoogwaardiger kunnen verwerken dan door composteren. Met name het logistieke traject is onderwerp van studie.

Bronscheiding afval openbare ruimte

In samenwerking met de GAD wordt onderzocht of het mogelijk is om ook gescheiden inzameling door het Plassenschap bij recreatiepercelen op de plassen (zowel particulier als openbaar) door te voeren. Ook gescheiden inzameling van PMD en restafval in de openbare ruimte wordt bekeken.

Vanaf 2017 wordt ook op het gemeentehuis PMD apart ingezameld (naast papier en chemisch afval); we willen immers het goede voorbeeld geven!

2.4 Klimaat en warmte

Klimaatadaptatie in de openbare ruimte

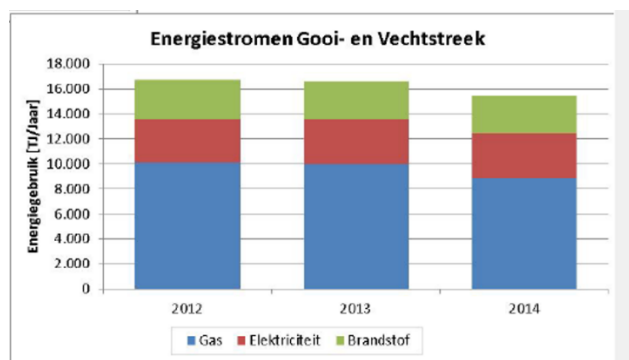
In de komende jaren zal meer regenwater vallen in kortere periodes. Hierop wordt op meerdere fronten ingespeeld. In overleg met het waterschap wordt met in acht name van KRW-doelen (Kaderrichtlijn Water) onderzocht waar het hemelwater kan worden afgekoppeld van het rioolstelsel. Hierdoor wordt verspilling in de waterzuivering voorkomen en het rioolsysteem minder belast. Ook verdroging wordt zo tegengegaan. Uiteraard moet het te lozen regenwater niet tot een verslechtering van de kwaliteit van het oppervlaktewater leiden en daarom worden deze maatregelen afgestemd met Waternet.

Op plaatsen waar veel regenwateroverlast optreedt zal de aanleg van drainage of buffervijvers een oplossing moeten bieden. De noodzaak tot afvoer van regenwater wordt ook verminderd door heel selectief verhard oppervlak aan te leggen en dit waar mogelijk te verminderen.

Warmteplan – energienetwerken

Het kabinet heeft in het Energierapport als doel opgenomen dat in 2050 Nederland CO₂-neutraal is. Dat betekent dat op dat moment de warmtevoorziening in woningen gemoderniseerd en verduurzaamd moet zijn. Ongeveer de helft van het energieverbruik van woningen is bestemd voor verwarming en warm tapwater. Daarvoor wordt tot nu toe vooral aardgas gebruikt, maar dat gaat veranderen. De netbeheerders gaan ervan uit dat uiterlijk per 2050 het aardgasnet zal vervallen. Andere bronnen moeten dit overnemen, zoals elektriciteit, biogas, vaste biomassa en aardwarmte. Dat is een complex proces, omdat op diverse plaatsen het gasnet aan renovatie of vervanging toe is. Er zal in samenwerking met gemeenten, dus ook Wijdmeren, een slimme planning moeten worden gemaakt voor wijkaanleg, wegrenovaties en vervanging van het leidingsysteem.

Dit proces loopt gelijk op met de verduurzamingsmaatregelen. Immers, waar geen warmte wordt verspild hoeft deze niet te worden opgewekt. We stimuleren dit door voorlichting o.a. via de bewonersavonden en in samenspraak met netwerkbeheerder Liander.

Om de wijken aardgasloos te krijgen per 2050 zal moet worden samengewerkt met projectontwikkelaars en de eerder genoemde VVE's en woningbouwcorporaties. Bij de thans in aanleg zijnde nieuwbouwprojecten is aardgasloos nog niet aan de orde, maar bij nieuwe projecten zou dit het uitgangspunt moeten zijn. Tezamen met de nagestreefde verduurzamingsmaatregelen legt dit met name voor sociale huurwoningen een hogere druk op de bouwkosten en dus de huurprijzen. In de komende tijd zal dit een majeure thema worden.

2.5 Duurzame gemeente

Laadpalen elektrische auto's

In de gemeente staan reeds 16 laadpalen op openbaar terrein plus een bij het gemeentehuis. De gemeente is daarmee na Hilversum koploper in de regio. Sturing op het aantal laadpalen is complex, omdat plaatsing in de woonwijken afhankelijk is van het aantal aanvragen, wat samenhangt met het bezit van volledig elektrische en plug-in hybride auto's. Ook laden eigenaren hun auto op eigen terrein op. Volledig hybride auto's gebruiken geen laadpaal. Verwacht wordt dat het aantal volledig elektrische auto's zal toenemen zodra de batterijcapaciteit toeneemt en daarmee zal het aantal aanvragen voor laadpalen stijgen.

Elektrisch varen

Elektrisch varen is (nog) niet groot in Wijdmeren. Met het oog op een duurzame toekomst, en passend bij de ambitie een goede 2^e te zijn, zouden we erover moeten nadenken of 'elektrisch varen' voor Loosdrecht een nieuw USP kan worden. Daarvoor kan het (bieden van subsidie voor het) plaatsen van laadpalen in jachthavens een incentive zijn. Ook is denkbaar nieuw te ontwikkelen vaarwegen exclusief open te stellen voor elektrische vaartuigen. De wenselijkheid en haalbaarheid van een dergelijke ontwikkeling dient te worden besproken met de ondernemers.

Groene dienstauto's

Ook bij het gemeentelijk wagenpark geven we het goede voorbeeld.

De dienstauto's van Wijdmeren rijden inmiddels allemaal CO2-neutraal. Door deelname aan het CO2 compensatie programma van de aanbieder van de tankpas worden projecten gefinancierd die helpen de door ons wagenpark in de lucht uitgestoten CO2 te compenseren.

Onderzocht wordt hoe via zonne-energie elektriciteit kan worden opgewekt voor de elektrische dienstauto's (thans reeds drie). Met zo'n systeem kan het aantal verder toenemen.

LED

In Wijdmeren wordt alle verlichting in de openbare ruimte vervangen door LED-verlichting. De uitrol vindt plaats op basis van geleidelijke vervanging. Eind 2017 is 35% van alle openbare verlichting voorzien van LED. De winst is groot: een straatlantaarn daalt in zijn verbruik met 75 KWh/jaar (dit is wat een huishouden in een week gebruikt) .

Energiescan gemeentehuis

Het gemeentehuis is niet onderworpen aan de EED, de verplichte energiescan voor grotere ondernemingen, maar op ons eigen initiatief wordt het gemeentehuis gescand op energielekken. De feitelijk uit te voeren verduurzamingsmaatregelen zullen worden opgenomen in de investeringsplannen, maar afhangen van de daarmee gemoeide kosten in relatie tot de regionale ontwikkelingen (m.b.t. samenwerking met buurgemeenten).

Duurzaam is ook milieuvriendelijk

Wegbermen zijn op diverse plaatsen voorzien van bloemenlinten. Daarmee wordt het insectenleven en ook het van insecten afhankelijke dierenleven, verbeterd.

We zijn gestopt met het gebruik van het omstreden onkruidbestrijdingsmiddel Round Up (glifosaat). Hinderlijk onkruid wordt waar nodig bestreden met stoom of weggebrand.

Diverse maatregelen in het beheer van de openbare ruimte werden al genoemd bij 2.4, Klimaat.